

Podrška preduzetnicama na Kosovu

Podrška kompanijama na Kosovu u vlasništvu žena

Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH, postupajući u ime Vlade Nemačke i kosovsko udruženje Kosovske žene za žene (KW4W), radili su zajedno na razvoju novog logotipa za ženske kompanije. Cilj je bio da se privuče pažnja kosovskim firmama u vlasništvu ili suvlasništvu žena, ili kompanijama čija polovina zaposlenih su žene. KW4W i GIZ Kosovo saraduju za podršku ženskim kompanijama podučavanjem, obukom i prilikama za stvaranje mreža. Ovo doprinosi opštem rastu i održivosti kompanija koje vode žene i privrede Kosova. U sledećim delovima je dalje pojašnjena saradnja između KW4W i GIZ za podršku žena na Kosovu.

Zašto je pružanje podrške kompanijama u vlasništvu žena bitno

Društvene predrasude su jedan od glavnih faktora koji obeshrabruju žene na Kosovu da se angažuju u poslovnim aktivnostima. Iako žene čine 49,7 procenata radno sposobnog stanovništva na Kosovu, 80 procenata radno sposobnih žena ne učestvuju na tržištu rada¹. Na položaj žena utiču tradicionalne rodne uloge, društvene norme i porodične odgovornosti.

Pandemija Kovid-19 2020 godine intenzivirala je ta postojeća rodna pitanja. Nakon prvih potvrđenih slučajeva Kovid-19 na Kosovu u martu 2020. godine i uvođenja bezbednosnih ograničenja, obaveze žena svojim porodicama su višestruko porasle. Istovremeno je broj slučajeva nasilja u porodici prijavljenih policiji dramatično porastao: Samo između januara i jula 2020 godine, 1186 slučajeva je prijavljeno. Međutim, prijavljeni slučajevi ne odražavaju prvi obim problema, jer seksualno, psihološko i ekonomsko nasilje se često ne prijavljuju. Uprkos pokušajima feminističkih pokreta da ojačaju položaj žena u porodici i javnosti na Kosovu, porodično nasilje se i dalje smatra privatnim pitanjem. U međuvremenu, država Kosovo ne uspeva da obezbedi delotvorne rodne politike, kao i pristup pravdi i jednakim prilikama. Ovi institucionalni propusti su povećali potrebu za emancipatornim i zaštitnim politikama za žene na Kosovu i naglašavaju potrebu za rodno zasnovanim projektima².

Žene na Kosovu čine samo 10 procenata preduzetnika ili vlasnika firmi koje su obično mikro ili male veličine. Samo 3 procenta svih poslovnih kredita odlazi ženama. Firme otvorene i vođene od strane žena su obično manje, skoncentrisane u neformalnom sektoru i manje verovatno će poslovati u sektorima visoke dodatne vrednosti sa potencijalom rasta. Kao rezultat, veliki broj tih firmi nema veštine i znanje da proširi svoje poslovanje na uspešan i održiv način ili da ga proširi sa kompanije koja nije poslodavac u kompaniju koja to jeste. Ovo je uglavnom izazvano poteškoćama sa kojima se žene na Kosovu suočavaju za pristup kreditima, informacijama, potencijalnim tržištima i tehnologiji. One često nemaju zaloge, kreditni istorijat i veze. Poslovne žene prepoznaju svoje ključne izazove u kombinaciji sa finansijskim problemima, kao što su nedovoljni poreski propisi, loše prakse banaka, generalno loša investiciona klima na Kosovu i diskriminacija od strane klijenata.

Rad Kosovskih žena za žena

Kosova-Women 4 Women (KW4W) je lokalna organizacija podignuta na temeljima položenim od strane Women for Women International. Ona je započela rad kao nezavisni ogranak na Kosovu 1999. godine. Misija je da se podrže marginalizovane žene na Kosovu i da im se pomogne da zarade i uštede novac, poboljšaju zdravlje i blagostanje, utiču na odluke u porodici i zajednici i da pruže podršku u umrežavanju. Korišćenjem veština, znanja i resursa, žene će biti u stanju da tvore održive promene za sebe, svoje porodice i zajednicu. KW4W je promoter ženskog osnaživanja i nudi kombinovane socijalne i ekonomske programe. Programi obuhvataju obuke, aktivnosti zagovaranja, učešće u odlučivanju i povećanje svesti o pravima žena. Organizacija takođe promovise kulturne i tradicionalne vrednosti putem promocije ručnih i zanatskih radova. Žene u seoskim sredinama dobijaju pomoć putem poljoprivrednih sredstava. Povrh svega, žene se ohrabruju da formiraju grupe, kao što su zadruge ili udruženja i da ostanu povezane, umreže se međusobno i da budu nezavisne. Ova inicijativa ima za cilj društvenu koheziju i ekonomku izdržljivost među njima.

¹Eurostat (Feb 2020). *Enlargement countries – labour market statistics*. Eurostat. Statistics Explained.

https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Enlargement_countries_-_labour_market_statistics

²European Commission (2020). Kosovo 2020 Report. Commission Staff Working Document. European Commission, Brussels. https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/kosovo_report_2020.pdf

³Mehmeti, I., Dobranja, D., & Hashani, A. (2017). Women in the Workforce – An Analysis of the Workforce Conditions for Women in Kosovo. Riinvest Insitute. https://www.riinvestinstitute.org/uploads/files/2017/November/10/Women_in_the_workforce1510308291.pdf

⁴USAID (2015). *Women Gain Traction in Kosovo's Business Sector*. USAID. <https://www.usaid.gov/results-data/success-stories/women-succeeding-business-kosovo>

⁵Mehmeti, I., Dobranja, D., Hashani, A., & Beqiri, G. (2017). Women's Entrepreneurship – An Analysis of Doing Business in Kosovo. Riinvest Insitute.

https://www.riinvestinstitute.org/uploads/files/2017/November/10/Womens_Entrepreneurship1510307815.pdf

⁶Färnsveden U. Qosaj-Mustafa, A., & Farnsworth, N. (2014). Kosovo Country Gender Profile. ORGUT Consulting AB.

<https://womensnetwork.org/wp-content/uploads/2018/10/20140513160130237.pdf>

⁷Färnsveden U. Qosaj-Mustafa, A., & Farnsworth, N. (2014). Kosovo Country Gender Profile. ORGUT Consulting AB.

<https://womensnetwork.org/wp-content/uploads/2018/10/20140513160130237.pdf>

promovon vlera kulturore dhe tradicionale përmes promovimit të punës me dorë dhe artizanatit. Gratë në zonat rurale marrin ndihmë përmes produkteve bujqësore. Mbi të gjitha, gratë inkurajohen të formojnë grupe të tilla kooperativa ose shoqata dhe të lidhen, të krijojnë rrjete me njëra-tjetrën dhe të jenë të pavarura. Kjo iniciativë synon kohezionin social dhe qëndrueshmërinë ekonomike mes tyre.

Promovimi i bizneseve në pronësi të grave

Bazuar në një raport të analizës të përgatitur më parë, KW4W angazhoi një kompani marketingu për të krijuar një logo të re që identifikon bizneset e grave. Fushata përfshinë një dizajn të brendit me një strategji për marrëdhënien me publikun dhe materiale të marketingut si p.sh. video incizime ose postera (p.sh., Figura 1) Qëllimi i brendit të ri është të ndihmojë në identifikimin e bizneseve dhe kompanive në pronësi dhe në bashkëpronësi të grave si dhe kompanive ku gjysma e punonjësve të tyre janë gra. Kjo kontribuon në rritjen e biznesit dhe qëndrueshmërinë e bizneseve në pronësi të grave duke mbështetur punësimin dhe pavarësinë ekonomike të grave. Logoja e re fton publikun dhe klientët e mundshëm dhe partnerët e biznesit për t'i dhënë mbështetje të veçantë bizneseve të grave. Përveç kësaj, ajo synon të rrisë ndërgjegjësimin për çështjet me të cilat sot gratë përballesh në punën e tyre ditore.

Figura : Material ilustrativ i marketingut për brendin e ri të biznesit në pronësi të grave

Fuqizimi i bizneseve në pronësi të grave

Për të kontribuar në përmirësimin e situatës së grave në Kosovë në përgjithësi, GIZ mbështet punën e KW4W në emër të Ministrisë Federale Gjermane për Bashkëpunim Ekonomik dhe Zhvillim. Në thelbin e tij, bashkëpunimi synon të ndihmojë bizneset në pronësi të grave në dy faza: Bizneset tanimë ekzistuese kanë nevojë për ngritjen e kapaciteteve për operacione funksionale biznesore. Bizneset në një fazë të hershme të zhvillimit ose gratë që kanë ide inovative për të

filluar një biznes të ri dhe që kanë nevojë për mbështetje për ta filluar ndërmarrjen e tyre. Një fokus tjetër i bashkëpunimit është bashkëpunimi dhe koordinimi midis bizneseve në pronësi të grave dhe ndërmarrjeve të mundshme sociale në të ardhmen. Për më tepër, një pjesë e vogël e bashkëpunimit i kushtohet mbështetjes së grave rurale, duke inkurajuar organizimin e tyre si shoqata me mision ekonomik. Si dhe aktivitete të përbashkëta për të shndërruar aktivitetet e tyre ekonomike në ndërmarrje shoqërore. Për ta përmbledhur, qëllimi kryesor është që kontribuohet në rritjen ekonomike, qëndrueshmërinë e bizneseve në pronësi dhe bashkëpronësi të grave dhe mundësimin e punësimit të rreth 150 grave. Katër objektivat specifike për të arritur këtë qëllim janë:

1. Iniciativat e grave si dhe bizneset në pronësi dhe bashkëpronësi të grave kanë kapacitete për të funksionuar si biznese të qëndrueshme dhe të suksesshme që mbështesin dhe punësojnë gra të tjera.
2. Një brend i re i Biznesit në Pronësi të Grave (BPG) është iniciuar dhe promovuar për të mbështetur gratë në ekonomi.
3. Vendoset bashkëpunimi midis bizneseve në pronësi të grave, bizneseve që punësojnë kryesisht gra dhe grupeve të formalizuara të grave për mësim, koordinim dhe kohezion.
4. OJQ-ja Liria kishte ndërtuar kapacitetet e saj duke u përfshirë në aktivitete përkatëse dhe duke mësuar nga aktiviteteve të ngritjes së kapaciteteve të KW4W.

Grupet e synuara të bashkëpunimit:

1. Gratë që janë në pronësi ose bashkëpronësi të bizneseve ose bizneset ku mbi 50% e punonjësve janë gra.
2. Punonjësit e grupit të parë të synuar që do të jenë në gjendje të punësohen posa që bizneset të fuqizohen dhe të bëhen të qëndrueshme.
3. Grupet e grave që janë të organizuara si kooperativa ose shoqata që së shpejti do të jenë biznese sociale të përfshira në aktivitete ekonomike, dhe anëtarët e tyre.
4. OJQ Liria dhe stafi i saj e cila përfiton nga aktiviteteve të ngritjes së kapaciteteve nga KW4W.

Përveç fushatës së brendit "Bizneset në pronësi të grave", bashkëpunimi midis KW4W dhe GIZ gjithashtu ofron aktivitete të mëtejshme për grupin e synuar të përshkruar:

- Analysis report on women-owned and co-owned businesses,
- 25 beneficiary businesses received coaching sessions and advices as well as personalized trainings based on their needs.
- 29 grants totaling 87,000 € for female business ideas with the focus on innovative ideas, employment promotion, expansion of products and services, promotion and marketing as well as micro infrastructure.
- Business-to-Business (B2B) events with women-owned businesses as well as other market players in Kosovo and the region.
- Support for the participation in local and regional fairs with products produced by women.
- Study visits outside of Kosovo to meet other successful women-owned businesses

Publikuar nga

Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

Zyrat e regjistruara në Bonn dhe Eschborn, Gjermani

Krijimi i punësimit përmes promovimit të eksportit
Zyra e GIZ Kosovë
Rruga Gazmend Zajmi 24

10 000 Prishtinë, Kosovë.
Tel. +381 (0) 38 233 002 507
Fax +381 (0) 38 233 002 530
giz-kosovo-buero@giz.de

prej

Mars 2021

Dizajni

MLE Group sh.p.k., Prishtinë

Dzajni i kopertinës

Teksti

GIZ është përgjegjëse për përmbajtjen e këtij publikimi.

Në emër të

Engjell Sokoli

Lendita Kastrati

Ministrisë Federale për Bashkëpunim
Ekonomik dhe Zhvillim (BMZ)